

EINIGES ZU DEN "OMOIOMEPEIAI," DES ANAXAGORAS

Aristoteles definiert die Homöomerien des Anaxagoras folgendermassen: «ὁ μὲν γὰρ (Anaxag.) τὰ ὁμοιομερῆ στοιχεῖα τίθησιν ὅλον ὁστοῦν καὶ σάρκα καὶ μυελὸν καὶ τῶν ἄλλων, ὧν ἕκαστου συνώνυμον τὸ μέρος ἐστίν» (1). Hier betrachtet Aristoteles die Homöomerien als Elemente der Wesen (ὄντα); sie sind also gleichartig, unterscheiden sich jedoch untereinander nach ihrer Beschaffenheit. Das «εἶναι», d.h. die κοσμογόνος Ἀρχὴ des Anaxagoras ist kein einfaches materielles Element, wie die alten jonischen Philosophen meinten, sondern sie ergibt sich vielmehr aus zahlreichen Elementen, die Aristoteles «σπέσματα» nennt. Wir sehen uns also vor einen Pluralismus gestellt, d.h. «καὶ γὰρ ἐν τῇ αὐτῇ γονῇ καὶ τριχᾶς εἶναι καὶ ὄνυχας καὶ φλέβας καὶ ἀρτηρίας καὶ νεῦρα καὶ ὀστέα καὶ τυγχάνειν μὲν ἀφανῆ διὰ μικρομέρειαν, αὐξανόμενα δὲ κατὰ μικρὸν διακρίνεσθαι. Πῶς γὰρ ἂν, φησὶν, ἐκ μὴ τριχῶς γένοιτο θριξὶ καὶ σαρξὶ ἐκ μὴ σαρκός» (2).

Man könnte dem hinzufügen, dass die «ὁμοιομέρειαι» des Anaxagoras ihre wirkliche Wiedergabe in den «Realen» des Herbart (1776—1841) gefunden haben. Und tatsächlich verdeutlicht Herbart durch die «Realen» die unveränderlichen Elemente des «εἶναι»: die Vereinigung der unveränderlichen Elemente gebiert die Gegenwart eines Wesens (ὄν), genauso wie die «ὁμοιομέρειαι» durch ihre Vermischung die Entstehung von Wesen zeitigen; denn «οὐδὲν γὰρ χεῖμα γίνεται οὐδὲ ἀπόλλυται, ἀλλ' ἀπὸ ἐόντων χρημάτων συμμίσγεται τε καὶ διακρίνεται καὶ οὕτως ἂν ὁρθῶς καλοῖεν τὸ τε γίνεσθαι συμμίσγεσθαι καὶ τὸ ἀπόλλυσθαι διακρίνεσθαι» (3).

1) de gen. et corr. A. 1, 314a 18. Vgl. auch Aët. I 3, 5 (D 279): Ἄ. Ἠγησιδούλου ὁ Κλαζομένιος ἀρχὰς τῶν ὄντων τὰς ὁμοιομερείας ἀπεφήνατο. ἐδόκει γὰρ αὐτῷ ἀπορώτατον εἶναι, πῶς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ὄνεται τι γίνεσθαι ἢ φθεῖρεσθαι εἰς τὸ μὴ ὄν. τροφήν γοῦν προσφαιρόμεθα ἀπλήν καὶ μονοειδῆ, ἄρτον καὶ ὕδωρ, καὶ ἐκ ταύτης τρέφεται θριξὶ φλέβῃ ἀρτηρία σαρξὶ νεῦρα ὀστέα καὶ τὰ λοιπὰ μόρια. τούτων οὖν γιγνομένων ὁμολογητέον ὅτι ἐν τῇ τροφῇ τῇ προσφαιρομένῃ πάντα ἐστὶ τὰ ὄντα, καὶ ἐκ τῶν ὄντων πάντα ἀΐξεται. καὶ ἐν ἐκείνῃ ἐστὶ τῇ τροφῇ μόρια αἵματος γεννητικὰ καὶ νεύρων καὶ ὀστέων καὶ τῶν ἄλλων ἃ ἦν λόγῳ θεωρητὰ μόρια. οὐ γὰρ δεῖ πάντα ἐπὶ τὴν αἰσθησὶν ἀνάγειν, ὅτι ἄρτος καὶ τὸ ὕδωρ ταῦτα κατασκευάζει, ἀλλ' ἐν τούτοις ἐστὶ λόγῳ θεωρητὰ μόρια. ἀπὸ τοῦ οὖν ὅμοια τὰ μέρη εἶναι ἐν τῇ τροφῇ τοῖς γεννωμένοις ὁμοιομερείας αὐτὰς ἐκάλεσε καὶ ἀρχὰς τῶν ὄντων ἀπεφήνατο, καὶ τὰς μὲν ὁμοιομερείας ὄλην, τὸ δὲ ποιοῦν αἴτιον νοῦν τὸν πάντα διαταξάμενον. ἀρχεται δὲ οὕτως: «ὄμοῦ πάντα χρήματα ἦν, νοῦς δὲ αὐτὰ διέκρινε καὶ διεκόσμησε», χρήματα λέγων τὰ πράγματα· ἀποδεκτέος οὖν ἐστίν, ὅτι τῇ ὄλῃ τὸν τεχνίτην προσέξευξεν.

2) Fragm. 10.

3) Fragm. 17.